

סיור במוזיאון מגדל דוד.

במרכז ירושלים, בקו התפר שבין העיר העתיקה לעיר החדשה, בתוך מצודה עתיקה, בסמוך לכניסה לשער יפו, שוכן מוזיאון מגדל דוד.

נכנסים בשער האבן הגדול ופוסעים למסע מרתק בתולדות העיר ירושלים, החל מימי הבית הראשון. בחדרי המשמר של המצודה ממוקמת תצוגה כרונולוגית נפלאה המעבירה את המבקר בין התקופות השונות ומציגה את הארועים החשובים בתולדות העיר ואת חשיבותה לשלוש הדתות. ממגדלי המצודה ישנה תצפית מרהיבה על העיר העתיקה והעיר החדשה.

ההדרכה במקום היא מקצועית והמורה המלווה אינו נדרש להוסיף דבר. ישנה אפשרות להביא למקום כמה כיתות במקביל בתיאום מראש. החניה למוזיאון היא בקרבת מקום וניתן לשלב את הסיור במוזיאון עם ביקור באתרים נוספים בעיר (לדוגמא עם פעילות קבלת ת.ז. בכיתות יז)

אין עוד עיר כירושלים

של מפגש מתמיד

בין מזרח למערב,

בין עבר להווה.

של מלכים ונביאים,

אבירים ועולי רגל,

שליטים ופשוטי עם.

של כיבושים והרס

של שיקום

ושל בנייה מחדש.

אין עוד כמוזיאון מגדל דוד

המספר על כל אלה.

משך הפעילות במקום נע בין שעתיים לארבע שעות וניתן לשלב בה שחקני בית הממחזיים את הווי החיים בתקופה הנלמדת. ניתן לשלב סיור בחצר היישוב הישן הנמצאת בקרבת מקום או במרכז דוידסון (אתר ארכיאולוגי). כמו כן, ניתן להוסיף דגשים לסיורים לפי תוכנית הלימודים בהתאם לבקשת צוות ההיסטוריה.

במצודה ישנן מספר תצוגות קבע מרכזיות:

- **התקופה הכנענית** – מספרת את סיפורה של ירושלים מהעדויות הראשונות לקיומה של העיר (אלף שני לפנה"ס) כששלטו באזור הפרעונים ומלכי ישראל היו בני חסותם, עד לנסיגתה של מצרים באמצע המאה ה-12 לפנה"ס. ניתן לראות איגרת ששלח מושל ירושלים לפרעונים ובה בקשה שיעזרו להגן על העיר.
- **תקופת הבית הראשון** – התצוגה מציגה את הארועים המרכזיים שארעו בירושלים בימי הבית הראשון: בחירה של ירושלים לעיר הבירה על ידי דוד המלך, ימי השגשוג של תקופה מלכות שלמה ונסיונותיהם של מלכי ירושלים לעמוד בפני נסיונות הכיבוש של העיר על ידי ממלכות מספוטמיה השונות עד לכיבושה על ידי נבוכדנצר והיציאה לגלות בבל בשנת 586 לפנה"ס.

מצור צבא סנחריב על ירושלים

- **תקופת הבית השני** – התצוגה מסכמת את הארועים שהתרחשו בירושלים בימי הבית השני: שיבת ציון בעקבות הצהרת כורש, חדירת התרבות ההלניסטית לעיר בעקבות ההשפעות של בית תלמי ובית סלווקוס, ימי החשמונאים וטיהור בית המקדש בשנת 164 לפנה"ס. הממשיכה אף נוגעת בפאר ובהדר של ירושלים בימי הורדוס שמסתיימים בחורבן ירושלים בשנת 70 לספירה לאחר המרד ברומאים.

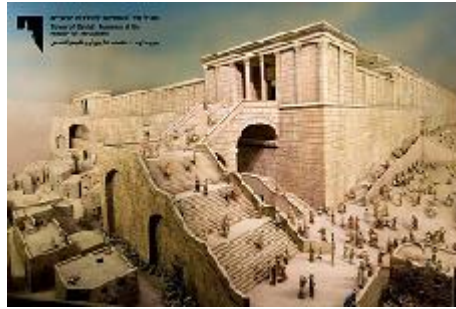
חורבן ירושלים

טיהור בית המקדש

תבליט המציין את הצהרת כורש

שיחזור הפינה הדרום מערבית של הר הבית בימי שלטונו של הורדוס

- **התקופה הרומית** - מציגה את הימים בהם ירושלים היתה עיר רומית טיפוסית בשם "איליה קאפיטולינה" ובה מקדשים לאלילים ולקיסרי רומא. ישנה נגיעה גם במרד בר כוכבא ובאיסור שחל על יהודים לשבת בירושלים.

פסל הדריאנוס

מטבע כסף ועליו הכתובת "ירושלים"

- **התקופה הביזנטית** - תצוגה ובה ניתן ללמוד על השינוי שחל במעמדה של העיר ירושלים עם הפיכת הנצרות לדת הרשמית של האימפריה הרומית (המאה ה-4 לספירה). בעקבות כך משכה אליה העיר צליינים מקרוב ומרחוק. בתצוגה משולב דגם של כנסיית הקבר, ייחודי מסוגו בעולם, המציג מראה מלא ומפורט של הכנסייה במאה ה-4 לספירה.

דגם כנסיית הקבר

דגם ירושלים הביזנטית

- **התקופה המוסלמית** התצוגה מספרת את סיפורם של למעלה מארבע מאות שנות כיבוש מוסלמי בירושלים שתחילתו בשנת 638 לספירה כשכנעה ירושלים בפני הכובשים המוסלמיים, והייתה למרכז הדתי השלישי בחשיבותו לאיסלאם. בתצוגה משולב דגם ייחודי המתאר את מבנה כיפת הסלע כפי שנראה סמוך לבנייתו (מאה 7 לספירה).

- **התקופה הצלבנית** – תיאור הווי החיים הנוצריים בעיר לאחר כיבושה על ידי הצלבנים. והכרזתה של ירושלים כבירת 'ממלכת ירושלים הצלבנית', מסגדים הוסבו לכנסיות, מנזרים רבים שוקמו ונבנו וירושלים הייתה למקום משכנן של עדות נוצריות שונות.

- **התקופה האיובית** - התצוגה מלמדת על שלטונם של האיובים בירושלים החל מזמן כיבושה על ידי צלאח אל-דין, מייסד השושלת האיובית במצרים, ועוקבת אחר המאבקים הממושכים בין האיובים והצלבנים על השליטה בעיר, שנסתיימו בחתימת הסכם שלום בין המלך הצלבני פרידריך השני ובין השליט האיובי.

צלאח אל-דין מחוץ לחומות ירושלים

- **התקופה הממלוכית** - תיאור ימי השלטון הממלוכי בירושלים משנת 1260 ועד לכיבוש העיר בידי העות'מאנים בשנת 1517. בתקופה זו העיר הייתה למרכז ללימודי איסלאם ובה מדרסות (מכללות ללימוד דת) מסגדים ומבני-דת מפוארים. לצד החשיבות הדתית של ירושלים בא לידי ביטוי בתצוגה יחסם של הממלוכים למיעוטים לא מוסלמיים, והחיים המשותפים של בני העדות השונות בעיר.

ממלכים ברחובות ירושלים

- **התקופה העותמנית** סקירת 400 שנות השלטון העות'מאני בירושלים (1517-1917), שבהן ידעה העיר ימים של פריחה ושל שפל. בהם ימי שלטונו של הסולטאן סולימאן המפואר, עת נבנו חומותיה ומרבית שעריה של העיר. במרבית התקופת העותמנית הייתה ירושלים כפר נידח בפאתי האימפריה העות'מאנית אך מצב זה השתנה במאה ה-19, כשחדרו המעצמות האירופיות לירושלים בעקבותיהן נכנסה העיר אל העידן המודרני.

דמויות מייצגות בירושלים במאה ה-19

תקופת המנדט הבריטי - קיר מדיה (Video Wall) המסכם באמצעות קטעים ארכיוניים נדירים את האירועים המרכזיים שהתרחשו במהלך 30 שנות המנדט הבריטי בארץ-ישראל עד להקמת מדינת ישראל וקביעת ירושלים כבירתה בשנת 1948.

שילוב בחומר הלימוד:

את הסיור במוזאון מגדל דוד ניתן לשלב בהוראה בחטיבת הביניים (ירושלים בתקופת הצלבנית ובתקופת העליות לארץ) וכן בהוראה בחטיבה העליונה (יחידה א – ימי הבית השני, היישוב הישן והעליות הראשונות). מומלץ כי התלמידים יגיעו לסיור לאחר שלמדו על התקופה.

סיורים במקום לחטיבות הביניים:

- **“פסיפס ירושלים”** – הסיור מזמן לילדים ולבני הנוער מפגש עם הארועים המכוננים שבעקבותיהם נתקדשה העיר לכל אחת משלוש הדתות המונותאיסטיות. התלמידים הם משתתפים פעילים בסיור ובמהלכו מקבלים משימות לחקור את חדרי התצוגה

המסודרים לפי תקופות העיר. כך הם מתוודעים למבנים הקדושים ולדמויות שנטלו חלק בהפיכתה של ירושלים למקום קדוש. משך הסיור שעתיים.

- **“עיר בשינוי – ירושלים במאה ה-19 בראי העיתונות”** – על רקע ביקורם של הקיסר הגרמני וילהלם השני ואשתו אוגוסטה בירושלים בשלהי המאה ה-19, התלמידים מצטרפים אל משלחת עיתונאים הסוקרת את הביקור במטרה לבחון ולחשוף את ירושלים של המאה ה-19 על כל מרכיביה ומאפייניה היומיומיים. באמצעות משחק תפקידים, שיח פעיל ושימוש באמצעי תקשורת עכשוויים ייכנסו התלמידים לעולמם של אנשי התקופה – עתונאים, תושבים, עולים ומבקרים לרגע – ויעבדו את הסיפורים והאירועים מנקודת מבטם האישית והביקורתית. הפעילות אורכת שלוש שעות ומשלבת סיור והדרכה במוזיאון חצר הישוב הישן.

סיורים במקום לחטיבה העליונה:

- **“ממרומי המצודה – מסע בזמן אל ימי בית שני ואל תור הזהב של ירושלים”** – סיור שתחילתו בתצפית ממוזיאון מגדל דוד אל מקום בית המקדש הראשון והשני, אל הר הזיתים ואל רובעי העיר העתיקה, המשכו בחדרי המוזיאון המספרים את סיפורה של העיר וסיומו בביקור במרכז דוידסון ובמפגש עם שרידיה הארכיאולוגיים של העיר מאותה התקופה. משך הסיור כארבע שעות.
- **“עולים, נוסעים חולמים”** – סיור חווייתי הבוחן את תופעת העלייה לרגל לירושלים במבחר תקופות: מהעלייה לבית המקדש השני, דרך המבקרים בעיר בתקופה הצלבנית ועד החולמים המגיעים לעיר בתקופה החדשה. סיור זה עורך כשעתיים וניתן לשלב בו שניים - שלושה שחקני בית הממחישים את הווי עולי הרגל (בתוספת תשלום).
- **“היציאה מהחומות”** – סיור הנפתח בתצפית אל העיר העתיקה ואל העיר החדשה ממגדלי המצודה, הליכה על חומות העיר וביקור בדגם של ירושלים כפי שנראתה בסוף המאה ה-19. לאחר מכן יוצאים אל השכונה משכנות שאננים בה יפגשו התלמידים דמויות מימי הקמתה ויתמודדו עם סוגיות ולבטים שליוו את הראשונים שהעזו לצאת את חומות העיר העתיקה כדי להתיישב מחוצה לה. משך הסיור 3 שעות.
- **“ירושלים לדורותיה” מסע בין אירועים מכוננים בתולדות ירושלים** – סיור מקיף בחדרי המוזיאון המשחזר כמנהרת זמן את תולדות ירושלים. בסיור זה יצעדו התלמידים לאורך ההיסטוריה ויפגשו מאורעות מרכזיים בעברה של העיר ויכירו את הדמויות שעיצבו את מהלך ההיסטוריה. בסיור גם ישמעו סיפורים ואגדות השזורים בחייהם של תושבי העיר ויעקבו אחר התפתחותה של ירושלים מהתקופה הכנענית עד להקמת מדינת ישראל. משך הסיור שעתיים.

אתר מוזאון מגדל דוד: <http://www.towerofdavid.org.il>

לתיאום סיורים: מיכל 02-6265347 michalat@tower.org.il

קישור לסרטון קירות מדברים המציג פעילות במוזיאון:

<http://www.youtube.com/watch?v=pvCQRISCD1E&feature=c4-overview&list=UUZzsY78RcO2jfMk5OQ7yCVQ>

נכתב על ידי מייה בן יאיר, נובמבר 2013